

адміністративну підлеглість. Велика фактична система – це принципово новий об'єкт дослідження в теорії юридичних фактів. Такі дослідження дають можливість зрозуміти нові системні властивості закріплених нормами різних галузей права правомірних дій і подій, зрозуміти глибинні закономірності їх спотворення та відступу низки осіб від правомірної поведінки. Мається на увазі система юридичних фактів та умов їх реалізації, що передбачені різними нормами земельного, екологічного, цивільного та інших галузей права [2].

Реформування земельних відносин призводить до виникнення їх нових різновидів, зокрема ринкових та консолідаційних. Внаслідок земельної реформи відбулася надмірна парцеляція земель сільськогосподарського призначення, що досить ускладнює процес їх ефективного використання. Тому надзвичайно актуальним та важливим сьогодні є консолідація земель. Консолідація земель сільськогосподарського призначення – комплекс узгоджених організаційних, правових, землевпорядних та інших заходів, що полягає в економічно обгрунтованому об'єднанні земельних ділянок сільськогосподарського призначення у масиви земель сільськогосподарського призначення, місце розташування, розміри, конфігурація та склад яких забезпечують ефективне землекористування [3].

Отже, земельні правовідносини в Україні реформуються, оновлюється та розширюється їх склад та зміст. Проте лише зняття мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення виведе земельні правовідносини нашої держави на якісно новий рівень.

Список використаних джерел та літератури:

1. Кулинич П. Ф. Об'єкти земельних правовідносин в Україні: теоретичний аспект // Право України. – 2014. – № 5. – С. 142–155.
2. Чаркин С. А. Юридические факты как основания возникновения, изменения и прекращения земельных правоотношений // Пробелы в российском законодательстве. – 2011. – № 6. – С. 45–49.
3. Про обіг земель сільськогосподарського призначення: проект Закону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60724

Рудницька Ольга Павлівна

кандидат юридичних наук, доцент

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Місце міжнародних договорів в системі права Європейського Союзу

Законодавство Європейського Союзу (далі – ЄС) є загальним правовим стандартом для всіх країн, які входять до його складу. Необхідною умовою для вступу до ЄС є відповідність законодавства країни-кандидата Копенгагенським критеріям. На сьогоднішній день Україна створила реальні передумови європейської інтеграції, що має відбуватися з урахуванням світових стандартів та встановлених ЄС критеріїв. Важливим кроком на шляху євроінтеграції стало підписання у 2014 р. Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом

[1], яка передбачає чіткі зобов'язання з гармонізації законодавства України до законодавства ЄС на основі демократії, верховенства права.

Право Європейського Союзу є за своєю природою унікальним. По-перше, своєрідність європейських джерел відрізняє його як від міжнародного права, так і від національного права держав-членів. По-друге, право ЄС має власну систему джерел, що пов'язано з особливими політико-правовими відносинами Співтовариства. Необхідно розглянути питання співвідношення права ЄС і міжнародного права, що засноване на тих же засадах, що і співвідношення національного права з міжнародним, тобто це перевага міжнародного права над правом ЄС. Проте, особливістю такого пріоритету є те, що застосування міжнародного права та формування права Союзу відбувається з урахуванням інтересів держав-членів.

Україна визнала пріоритет загальноновизнаних норм міжнародного права перед нормами внутрішньодержавного права ще до проголошення своєї незалежності, що визначено у аб. 3 розділу X Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. Законом України «Про дію міжнародних договорів на території України» від 10 грудня 1991 р. (втратив чинність 29 червня 2004 р.) встановлювалось, що укладені і належним чином ратифіковані Україною міжнародні договори становлять невід'ємну частину національного законодавства та застосовуються у порядку, передбаченому для норм українського законодавства.

У свою чергу ст. 9 Конституції України встановлено, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства [2]. Дана норма хоч і надає вищезазначеним договорам статусу норм українського законодавства, однак при цьому вказане положення статті Основного закону не закріплює пріоритету норм міжнародних договорів над нормами українського права.

Важливо звернути увагу на те, що чинне законодавство України має суттєві розбіжності з статтею 9 Конституції. Так, ч. 2 ст. 10 Цивільного кодексу України від 16 січня 2003 р. [3], ст. 8–1 КЗпП України від 10 грудня 1971 р. [4], статтею 2 Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. [5] визначено, що якщо міжнародним договором (угодою), учасником (стороною) якої є Україна, встановлено інші правила, ніж ті, що містяться у національному законодавстві, застосовуються правила міжнародних договорів (угод).

Вказані нормативно-правові акти мають відповідати Конституції України і не можуть їй суперечити. Усунення цієї розбіжності можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України.

Право ЄС виникло із загальних принципів та норм міжнародного права. Міжнародні угоди ЄС з іншими суб'єктами міжнародного права є самостійним джерелом права ЄС і формують основу зовнішніх зносин Євросоюзу. Це підтверджує і практика Європейського Суду щодо випадків, коли в праві Союзу відсутні певні норми, А, отже, виникає необхідність застосування загальних принципів і норм міжнародного права. Так, ст. 38 Статуту Міжнародного Суду ООН визначено, що останній при вирішенні спорів на основі міжнародного права, застосовує такі види його норм: а) конвенції як загальні, так і спеціальні; б) звичаєве право; в) загальні принципи міжнародного права; г) судові рішення та доктрини найбільш кваліфікованих спеціалістів [6].

Статтею 199 Договору про функціонування Європейського Союзу від 25 березня 1957 р. (Косолідована версія) [7] передбачено право Союзу укладати

міжнародні угоди з третіми країнами або міжнародними організаціями, які є обов'язковими для установ та держав-членів. Даною статтею також встановлено право країн-членів укладати міжнародні договори, при умові, що така угода не нанесе шкоди повноваженням як Союзу, так і його угодам стосовно економічної та валютної сфер. Отже, ЄС, як суб'єкт міждержавних відносин, має право укладати угоди та договори з: а) державами, які не є його членами; б) групами держав, які не є його членами; в) іншими міжнародними організаціями. Будь-які з цих міжнародних угод (договорів) мають однакову юридичну силу, а отже, не можуть мати додаткових пільг чи переваг, умов, що обмежують права. Головна особливість міжнародних угод та договорів, що укладаються Євросоюзом з третіми країнами або міжнародними організаціями, полягає в тому, що норми цих актів не повинні суперечити установчим договорам. Вони публікуються як додаток до актів (регламентів), за допомогою яких вони ухвалюються Радою.

Міжнародні угоди та договори як джерела права ЄС за формою і змістом є нормативно-правовими договорами. Зазначені акти від імені держав-членів може укладати як Союз, так і кожна з цих держав самостійно. Найбільш типовими у договірній практиці ЄС є «змішані угоди». Під такими угодами розуміється двосторонній договір, що укладається між ЄС та його однією чи кількома державами-членами, з одного боку, та третьою державою чи групами держав (міжнародною організацією чи міжнародними організаціями), з іншого боку. Такі угоди повинні спочатку бути ратифіковані всіма державами-членами ЄС, а потім затверджуються його інституціями. До зазначених угод належить і Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом 2014 р. Офіційна назва цього договору – Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Сторонами договору є ЄС, 27 країн-членів ЄС та Україна. Ратифікована дана Угода Європейським Парламентом, Верховною Радою України та 26 державами-членами. Отже, такий тип угод є джерелом права як ЄС, так і міжнародного публічного права, права кожної з країн-членів та права третьої держави.

Залежно від процедури укладання таких договорів, а також їх суб'єктного складу, зазначені джерела права можуть носити як наднаціональний, так і внутрішньодержавний характер. Міжнародні договори, укладені з третіми державами окремою країною-членом, не є джерелом права ЄС, а є частиною національного права цієї країни. Винятком з цього правила є деякі з вказаних договорів, що були визнані джерелами європейського права, оскільки вони врегульовують питання, які за засновницькими договорами Спільноти пізніше були включені до компетенції Союзу. Доцільно зауважити, що невід'ємною умовою такого визнання є рішення Європейського Суду про обов'язковість конкретного договору для ЄС. Таким прикладом є Генеральна угода з тарифів і торгівлі 1947 р. (ГАТТ), чинна з 1948 р.) тощо.

Крім того, ст. 103 Статуту ООН встановлено, що у разі, коли зобов'язання Членів Організації за вказаним Статутом суперечать їх зобов'язанням за якою-небудь іншою міжнародною угодою, переважну силу мають зобов'язання саме за зазначеним Статутом. Тому держави – члени ЄС не можуть уникнути виконання своїх зобов'язань за Статутом ООН, посилаючись при цьому на положення засновницьких договорів Співтовариства.

Важливо враховувати, що виключні повноваження з укладення міжнародних договорів ЄС має у разі необхідності надання Союзу можливості здійснювати свої внутрішні повноваження, а також якщо їх укладання може вплинути на спільні правила або змінити їхній обсяг (ст. 3 ДФЄС).

Міжнародні нормативно-правові акти умовно можна поділити на світові або універсальні та регіональні. Джерела універсального міжнародного права безпосередньо впливають на нормотворчу діяльність інститутів ЄС, оскільки дані норми встановлюють світові стандарти. Особливе значення для регулювання трудових та соціальних відносин мають такі акти ООН, як Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р., Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права від 16 грудня 1966 р., а також документи Міжнародної організації праці (далі – МОП).

Важливий вплив на розвиток трудового та соціального законодавства України має врегулювання відносин у сфері праці та соціального захисту міжнародними нормами. Дані норми можуть мати як пряме застосування після їх ратифікації, так і включатися до текстів українського законодавства. Так, окремі положення Загальної декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. та Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права від 16 грудня 1966 р. прямо відтворені в тексті Конституції України, зокрема, закріплене в ч. 1 ст. 43 Основного закону право на працю сформульоване відповідно до ст. 23 Декларації (кожен має «можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується»). Стаття 44 Конституції України встановлює право працюючих на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів. Дана норма відповідає ст. 8 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права. Основний закон посилює конституційні гарантії соціальних та економічних прав і свобод людини і громадянина, а також встановлює умови їх реалізації. Конституцією закріплено право на відпочинок, право на належні, безпечні й здорові умови праці, право на соціальний захист у разі безробіття, право на заробітну плату не нижчу від визначеної законом, захист від незаконного звільнення тощо.

Право Європейського Союзу є унікальним та включає велику кількість різноманітних за своїм характером джерел, зокрема, міжнародно-правових. З огляду на євроінтеграційну політику України, дані норми мають значний вплив на законодавство нашої держави. Після підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС такий вплив лише буде зростати. Передові норми мають бути впроваджені у правову систему України та стати невід'ємною частиною національного законодавства.

Список використаних джерел та літератури:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011
2. Конституція України від 28 червня 1996р. // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

4. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 р. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08>

5. Про вищу освіту: Закону України від 1 липня 2014 р. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

6. Статут Міжнародного Суду ООН від 26 червня 1945 р. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_010

7. Договір про функціонування Європейського Союзу від 25 березні 1957 р. (Косолідована версія) Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_b06

Маркевич Оксана Валентинівна
кандидат історичних наук, старший викладач
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Правовий статус предводителя дворянства в Російській імперії

Розвиток державного управління виходить із потреб забезпечення належного існування держави і суспільства. Для цього створюються нові, або реформуються вже існуючі владні інституції. Найяскравіше ці процеси простежуються під час розгляду історії державного управління, бо саме історична наука може вказати на передумови, еволюцію повноважень, а також уроки та значення запровадження тих чи інших органів влади для сучасного розвитку суспільства і держави. Завдання цієї розвідки полягає у висвітленні правового статусу предводителя дворянства від часу створення цієї інституції як однієї з ланок у владній структурі Російської імперії і до 60-х рр. XIX ст., коли відбулися значні державні перетворення, які торкнулися цієї посади-установи.

Зацікавлення сучасною історичною наукою статусом предводителя дворянства зумовлено її особливим становищем [1; 4]. Це була перша з російських дворянських інститутів корпоративного самоуправління. Запровадження її відповідало державним потребам: розбудови ланки, яка б з'єднувала інтереси дворянства з державними. Імператорським указом від 14 грудня 1766 р. вперше започатковувалась посада предводителя з тимчасовим статусом через необхідність організувати дворянство для виборів депутатів до Законодавчої комісії і для складання наказів. Предводителів обирали з представників привілейованого стану строком на два роки. До них висувалися майнові та вікові вимоги: власність у повіті, від якого делегувався, а також на час виборів йому мало виповнитись 30 років. Що ж до військових заслуг, чинів та титулів, то допоки влада не надавала цьому пріоритетного значення, виділяючи їх з статусом «почтенный» [6, с. 1096-1098]. Предводитель дворянства головував на дворянських виборах, в тому числі вибирав інших депутатів у комісію.

Можна стверджувати, що запровадження цієї посади виправдало очікування державної влади, бо по закінченню дворічного терміну повноваження були